

דאשם מצורע אינו מעכב, שם מיירי בספק שיש רק חיוב להביא עליו חטאת העוף מפני שבא על הספק אבל אשם לא יכול להביא מפני שאין מביאין קדשים לכית הפסול וא"כ אין בכלל חיוב להביא ולפיכך העיכוב מצד הסדר אין כאן מפני שאין חיוב להביא אשם, ומצד מכשיר לאכל בקדשים הרי העיקר הוא החטאת ולפיכך כתב שם דאינו מעכב. ולפי זה מתורץ גם קושית הלח"מ ממה שהרמב"ם לא הביא במעשה הקרבנות שחייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן, ולמה לא פרט שאשם מצורע ממשכנין אותו כמו חטאת נזיר שאין מעכב, ולפי"ז יוצא כיון שהסדר מעכב בחטאת לפני שהביא אשמו כמו שהגמ' רוצה להגיד בעולות יולדות שאין ממשכנין אותן מפני שהקדימן הכתוב להביא לפני חטאת יולדות, וכיון שלא יכול להביא לפני חטאת והחטאת הוי עיכוב באכילת קדשים ולא יכול להביא חטאת לפני עולה ולפיכך אין ממשכנין גם עולה וא"כ גם באשם מצורע ככה כיון שיש דין עיכוב בסדר ולא יכול להביא חטאת לפני אשם גם את האשם אין ממשכנין אותן, אבל זה קצת קשה דהנה בגמ' ערכין דף י"ז: מצורע עני והעשיר, או עשיר והעני, הכל הולך אחר חטאת דברי ר' שמעון, ר' יהודה אומר הכל הולך אחר אשם, ורבי אליעזר בן יעקב אומר הכל הולך אחרי צפורים. ושלשתם מקרא אחד דרשו "אשר לא תשיג ידו בטהרתו" רבי שמעון סבר דבר המכפר מאי ניהו חטאת, ורבי יהודה סובר דבר המכשיר ומאי ניהו אשם, ר' אליעזר סבר דבר הגורם לו טהרה ומאי ניהו צפורים. והרמב"ם פסק בפרק ה' ממחוסרי כפרה הל' ט' כר' יהודה שהכל הולך אחר אשם, והטעם מפני שמכשירן משמע שעיקר ההכשר הוי אשם, ולפי דברינו כיון שאשם יש לו רק עיכוב בהסדר ולא בהכשר איזו שייכות ללכת אחריו בהפריש מצורע עשיר והעני, ומה בכלל הגדרה של הכשר? וצריכים לומר, שהגדרה של הכשר זה הוי לגבי חטאת שמכשיר את החטאת להביא אחריו וצ"ע.

נזיר מצורע לענין תגלחת

הרמב"ם פרק ז' מהל' נזירות הל' ט"ו כתב וז"ל: נזיר שנצטרע ונרפא מצרעתו בתוך ימי נזירות הרי זה מגלח כל שערו שהרי תגלחתו מצות עשה שנאמר במצורע וגילח את כל שערו וכו' וכל מקום שאתה מוצא מצות עשה ול"ת אם יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את ל"ת, והלא נזיר שגלח בימי נזרו עבר על ל"ת ועשה שנאמר "קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו" ובכל מקום אין עשה דוחה ל"ת ועשה ולמה דוחה עשה של תגלחת הנגע לנזירות, מפני שכבר נטמא הנזיר בצרעת וימי חלוטתו אין עולין

לו כמו שביארנו, והרי אינו קדוש בהם, ובטל העשה מאליו ולא נשאר אלא ל"ת שהוא "תער לא יעבור על ראשו", ולפיכך בא עשה של תגלחת הצרעת ודחה אותו עכ"ל.

ובהשגות הראב"ד: א"א אני שונה בראש מסכת יבמות משום דהוה ליה לאו ועשה שישנו בשאלה והיינו דקילי, ובאמת מפורש ביבמות דף ה' ע"א טעם שכתב הראב"ד מפני שישנה בשאלה לפיכך נדחה העשה והלאו דנזיר מפני מצות תגלחת דמצורע וצ"ע על דברי הרמב"ם למה המציא טעם חדש? ועוד צריך בירור מאיזה מקום הוציא הרמב"ם דמצורע בטלה אצל הנזיר העשה דקדוש יהיה? ועוד הקשו על דבריו האחרונים עיין בתשובות אבני מילואים, דהרי הרמב"ם בעצמו פסק בפרק א' מהל' נזירות הל' ב' עבר וגלח או נטמא או אכל מגפן היין הרי זה לוקה שתיים, אחת משום לא יחל דברו שכולל כל הנזרים, ואחת משום דבר שעבר עליו מדברים שאסורים איסור מיוחד על הנזיר. נדר בנזיר וקיים נדרו כמצוותו הרי עושה שלש מצות עשה, האחת ככל היוצא מפיו יעשה והרי עשה, והשניה גדל פרע שער ראשו והרי גדל, והשלישית תגלחת עם הבאת קרבנותיו שנאמר "וגלח הנזיר פתח אהל מועד וכו'" עכ"ל.

מפורש ברמב"ם דחוק ממה שיש לנזיר מצות ולאויך המיוחדים בנזיר יש עוד דבר נוסף שכולל דיני נדרים, הלאו דלא יחל דברו וכל היוצא מפיו יעשה. אם כן לפי זה קשה מה מתרץ הרמב"ם שאין כאן עשה מפני שנטמא ע"י הצרעת נפקע העשה דקדש יהיה, אבל הרי נשאר עוד העשה דכל היוצא מפיו יעשה שעל זה לא שייך דנפקע ע"י טומאה אם כן לפי דבריו קשה איך מותר לגלח לנזיר מצורע הרי יש כאן עשה ול"ת של נדרים משום לא יחל דברו וכל היוצא מפיו יעשה.

והנה המשנה למלך הקשה עוד על הרמב"ם פרק ח' מהל' נגעים הל' ג' שכתב הרמב"ם שם: כיצד מגלחין את הנתק מגלח חוצה לו ומניח שתי שערות סמוך לו כדי שיהיה ניכר הפשיון, ותגלחתו כשרה בכל אדם שנאמר "והתגלח", וכן כשרה בכל דבר ואפילו היה נזיר הרי זה מגלח וכו' עכ"ל.

והרי הרמב"ם בעצמו כתב פרק ז' מנזירות הל' ט' דמצורע נזיר בימי הסגר עולין לו ימי ההסגר למנין הנזירות עיי"ש, והרי בתגלחת הנתק מיירי בימי הסגר ואין כאן סתירה לימי הנזירות ולא נפקע העשה דקדוש יהיה דכל הטעם דנפקע העשה דקדוש יהיה בימי חלוטו הוא מפני שאין ימי חלוטו עולין לו כמבואר בדבריו, אם כן למה מותר לגלח הנתק אם היה נזיר הרי הוא עובר על עשה דקדוש יהיה גדל פרע שער ראשו, ואין עשה דתגלחת דוחה עשה דקדש יהיה.

אבל לפי הראב"ד נחא דעשה דנזיר קילי כיון דישנה בשאלה כמבואר בגמ', והנה בכסף משנה הביא דברי התורת כהנים על תגלחת הנתק וז"ל: והתגלח בכל אדם לפי שמצינו שתגלחת אחרונה ככהן ת"ל והתגלח בכל אדם וכו' והתגלח אפילו נזיר לפי שנאמר "תער לא יעבור על ראשו" יכול אפילו מנוגע ת"ל והתגלח אפילו הוא נזיר ע"כ.

ומסיק המשנה למלך דלפי התורת כהנים יש ראייה להרמב"ם דלפיכך הביא קרא מיוחד לגילוח הנתק דכיון דמיירי בימי הסגר ועולין לו, אז אין הטעם של הרמב"ם דבטל העשה ולפיכך מביא הת"כ טעם אחר מגזירת הכתוב דוהתגלח אפילו נזיר להתורה התיירה זו, אבל להראב"ד ולטעם דבגמ' דהעשה דישנה בשאלה קילי ונדחה מפני עשה למה צריך קרא מיוחד להתיר לגלח הנתק דהרי ישנה בשאלה. עיי"ש בדבריו בזה.

ובאמת יש לומר שהתורת כהנים הזה הוא מקור להרמב"ם היות דבעינן חידוש מיוחד מהתורה לענין נזיר מצורע כימי הסגר לענין גילוח הנתק והתגלח בכל אדם והתגלח אפילו נזיר, חזוין מכאן דאין זה הדין דעשה דגילוח מצורע דוחה לעשה ול"ת דנזיר מטעם ישנה בשאלה אלא מטעם דין אחר לגמרי, ובאמת מה שהביאה הגמ' יבמות ה' טעם דישנה בשאלה זה רק כתורת דחיה נאמר זה בגמ', וכמבואר מפורש כן בתשובת הרשב"א חלק ג' סי' שמ"ג: כל מה שאמרו שם ביבמות דחיאיתא בעלמא נינהו ומשבאנו ללמוד מראשו דנזיר דאחי עשה ודחי ל"ת אמרו דמהתם ליכא למגמר משום דאיכא למפרך דדילמא טעמא התם משום דישנו בשאלה וכו' אלא מראשו דנזיר מצורע לא גמרינן ליה בעלמא לא להקל דליתי עשה לידחי ל"ת שאינו בשאלה ולא להקל דליתי עשה דליתיה בשאלה ולידחי עשה ול"ת דישנן בשאלה ע"כ. ולפיכך השיב שם לשואל על מה דנדרים חלין על דבר מצוה כגון ישיבת סוכה עלי, דליתי עשה דסוכה ולדחי ל"ת דבל יחל? ומה שתרצו דיש גם כן עשה דכל היוצא מפיו יעשה, והא לאו ועשה קילי דישנה בשאלה כמבואר יבמות ה', ובזה תירוץ לו דהסוגיא בגמ' יבמות זה לאו דוקא אלא דחיאיתא בעלמא כמו שהבאתי לעיל. ונראה לי להוסיף בענין זה דבר חדש דהנה ראיתי לאחרונים שכתבו לחדש דהרי מסקינן בגמ' נזיר דף ט"ו ע"א דלא כר' יוסי בר' חנינא דימים לאתר מלאת אם גילח או שתה יין או נטמא לפני הבאת קרבנותיו הרי זה סופג את ארבעים עיי"ש.

ולכאורה שואלים למה כתוב הרי זה סופג את ארבעים ולמה לא כתוב הרי זה סופג שמנים מטעם הלאו המיוחד דנזיר ובל יחל לפי הרמב"ם שיש בל יחל בכל נזיר נזיר, וחדשו דמסוגיא זו מוכת אף דילפינן דלאחר מלאת מכל ימי נזירו לה' דכל זמן שלא הביא קרבן מחייב משום טומאה בין לפני מלאת בין לאחר מלאת אבל בל יחל אינו עובר שהרי כבר שילם הנזירות שיצא מפיו

ורק מטעם גזירת הכתוב הוא עוד צריך להמשיך דיני נזירות כל זמן שלא הביא קרבן אם כן הוא מחויב רק מטעם איסורי נזיר ולא מטעם כל יחל דברו ודוק. ובאמת יש להעיר על חידוש זה דהרמב"ם בפרק ד' מנזירות כשהביא ברייתא זו המובא בגמ' נזיר שכלו לו ימיו אסור לגלח ולשתות יין ולטמא למתים ואם גלח ושתה יין ונטמא למתים לא הביא סוף הברייתא דסופג ארבעים אלא דכתב סתם לוקה, מוכח שהוא תיקן זה וכתב לוקה סתם דאם התרו משום כל יחל גם כן הוא לוקה שמונים, וצע"ג בזה.

ולפי זה נראה לי לומר דהימים של נזירות טומאה שאינן עולין למנין הנזירות ואפילו אחר שנטהר מטומאתו כל זמן שלא הביא קרבנו אינו עובר מטעם איסורי נדרים דכל יחל רק משום איסור נזיר המיוחד לנזיר יעבור ולא איסור כל יחל וכל היוצא מפיו יעשה, והטעם בזה דכיון דאין הימים של טומאה עד הבאת קרבנותיו כמנין הנזירות אז התורה הפקיע ממנו דיני דכל יחל מטעם איסורי נדר כי דיני כל יחל הוא רק על נזירות שנכנס בקבלתו וזה הוא המנין של ל' יום אבל נזיר טמא שאין הימים נכנסים למנין הנזירות וזה רק דין תורה כשהנזיר נטמא בטומאת מת שהימים הראשונים יפלו וזה דין מיוחד בטומאה לספור לטומאה אבל לא נכנס כמנין הימים אין זה בכלל דיני קבלתו ואין עליו כל יחל וכל היוצא מפיו יעשה שזה תלוי בדבורו. וכן נזיר מצורע בימי חלוטו אף שאינו סותר הנזירות אבל ימי טומאה לא נכנסים למנין ימי הנזירות זה רק דיני תורה לאסור ביין וטומאה ותגלחת בימים אלו ורק מדיני נזיר ולא מדיני נדר. ויש להוכיח חידוש זה מלשון הרמב"ם פרק ה' הל' כ"א וז"ל: נזיר טהור שטמא את עצמו לוקה אף משום לא תאחר לשלמו שהרי איחר נזירות טהרה, והוא מגמ' נדרים, מקשינן נזירות לנדרים מה נדרים עובר בכל יחל וכל תאחר וכו' ובמסקנא שם אמר רב אשי הואיל וכן נזיר שטימא עצמו במזיר עובר משום כל תאחר דנזירות טהרה.

ולכאורה בגמ' לא כתוב נזיר טהור שטימא עצמו במזיד רק נזיר סתם שטימא עצמו עובר משום כל תאחר, ואפילו היה כבר טמא וטמא עצמו עובר מטעם כל תאחר דנזירות טהרה ולמה דייק הרמב"ם דוקא נזיר טהור, מוכח מזה דכיון שכבר נטמא פעם ונתאחר הנזירות מטעם הטומאה הראשונה אינו עובר על הטומאה השניה בזמן שהיה נזיר טמא כבר על הטומאה השניה מטעם כל תאחר אף שע"י טומאה זו יתאחרו הנזירות טהרה עוד ימים, והוא כיון דהימים של טומאה אינן עולין למנין הנזירות ואין כאן כל יחל והיות מה שנתרבו נזירות לדין כל תאחר הוא שמקשינן נזירות לנדרים כמבואר בריש נדרים, והיות שימי טומאה שאין עולין מהמנין אין עליהם דיני נדרים לענין כל יחל רק איסורי נזיר יש עליהם ממילא אין על הטומאה השניה דין כל תאחר, רק על הטומאה ראשונה יש כל תאחר כיון

שיש גם כן איסור כל יחל בזמן שהיה נזיר טהור ונטמא אבל בזמן שהיה כבר נזיר טמא ונטמא עוד פעם כיון שימי טומאה אין עולין למנין הנזירות אין כאן כל יחל כמו שהסברנו לעיל דאין זה מטעם קבלתו ממילא אין כאן איסור כל תאחר שזה תלוי במנין הנזירות רק שעליהם היה קבלתו.

ולפי זה נחא דברי הרמב"ם שהבאנו לעיל פרק ז' מנזיר שכתב: נזיר שנצטרע ונרפא מצרעתו בתוך ימי נזירות מגלח כל שערו מטעם עשה דוחה ל"ת והלא בניזיר יש גם כן עשה קדוש יהיה גדל פרע ואין עשה דוחה ל"ת ועשה, ומתוך מפני שכבר נטמא הנזיר בצרעת וימי חלוטתו אין עולין לו והרי אינו קדש בהם ובטל העשה מאליו ולא נשאר רק הלא תעשה, והקשו האחרונים הרי יש עוד לאו ועשה בניזיר לא יחל דברו וכל היוצא מפיו יעשה ואין דוחה תגלחת דמצורע לאו ועשה דכל היוצא מפיו יעשה ולא יחל דברו, דהא אין עשה דוחה ל"ת ועשה? ועל זה לא יועיל תשובת הרמב"ם שנתבטל העשה מאליו, דרק קדוש יהיה נתבטל מאליו ולא עשה דכל היוצא מפיו יעשה. אבל לפי דברינו נחא הכיון דנזיר נצטרע והימים אינן עולין לו לימי נזירתו דימי חלוטו אין עולין למנין הנזירות, אם כן אין כאן דיני נדרים הנאמר בנזירות ואין כאן כל יחל דברו ולא העשה דכל היוצא מפיו יעשה, כמו שהסברנו לעיל, דימים שלא עולין למנין הנזירות רק איסורי נזירות יש עליהם מדין התורה, אבל לא דיני כל יחל וכל היוצא מפיו יעשה שזה תלוי בקבלתו, ונחא הכל בזה.

ובזה היה נראה לבאר דברי הרמב"ם פרק ח' מהל' נזירות הל' ה' וז"ל: ואם הביא קרבנותיו ולא גילח ראשו אין התגלחת מעכבת אלא שותה ומטמא לערב וכו' ע"כ.

האור שמח בהל' נזירות שם תמה מה הלשון שכתב הרמב"ם ומטמא לערב, אם תגלחת לא מעכבת למה לא יטמא עכשיו, וכתב לבאר דברי רבנו על פי הגמ' נזיר דף י"ד ע"ב: אמר רב חסדא הכל מודים שאם קידש שער בדם (פירוש אם לאחר שנזרק הדם נטמא קודם שגלח, וקורא קידוש שער כשלא גילח, כדכתיב "וקידש ראשו", שפירושו יתחיל לגדל ראשו תוס') אין לו תקנה וכו' ומאי אין לו תקנה למצות גילוח ע"כ, וברש"י דלא היא תגלחת בטהרה כמצותו לעולם שהרי אינו יכול לסתור ולמנות נזירות אחרת שהרי לאחר מלאת נטמא, הלכך אין לו תקנה לגלח בטהרה אלא מגלח בטומאה, ואם יטמא תו אינו יכול לגלח פתח אהל מועד, ולכן כתב לערב דננעלו דלתות העזרה, ותו לא יכול לקיים פתח אהל מועד, ולמחר הרי כבר עבר זמן אכילת שלמי נזיר ולא יהיה יכול לשלח תחת הדוד כמצוותו ולכן שפיר מותר לטמאות לכתחילה ועיי"ש עוד בזה.

ולי נראה להוסיף בזה באופן אחר על פי הרמב"ם פרק ו' מנזירות הל' ד': נטמא אחר יום מלאת שהוא יום הבאת קרבנות טהרה אילו לא נטמא סותר שלשים יום בלבד וכו' ואם נטמא אחר שנזרק עליו אחד מן הדמים אינו סותר כלום וכו', ובהל' ה' נטמא ביום שלאחריו שהוא יום שראוי לגדל שער, או גלח אחר מלאת הרי זה אינו סותר כלום אף על פי שעדיין לא גלח שהרי שלמה הנזירות וכל שנטפל לה ע"כ דבריו.

מקור הדין נזיר ט"ז מחלוקת ר"א וחכמים ועיין בתוס' שם דסותר רק מדרבנן בנטמא אחר מלאת עיי"ש. ושיטת הרמב"ם שהוא מן התורה, אבל מה שכתב בהל' ה' נטמא ביום שלאחריו שהוא יום שראוי לגדל שער וכו' הרי זה אינו סותר כלום אע"פ שעדיין לא גילח שהרי שלמה הנזירות וכל הנטפל לה, ראיתי בזה ביאור מהגאון האמיתי ר' יצחק זאב הרב מבריסק ז"ל, דמתבאר מדברי הרמב"ם דהא דסותר ל' בנטמא ביום שלאחר מלאת לתכמים, אין הטעם דכיון דעוד לא הותר באיסורי הנזיר דהבאת קרבנותיו מעכבות מטעם זה נחשב כנטמא בתוך ימי נזירותו דסותר, שהרי נטמא ביום שראוי לגדל שער אף שלא הביא עדיין קרבנותיו ואיסורי נזיר עליו ומכל מקום אינו סותר, אלא עיקר הטעם ברמב"ם דסותר בנטמא ביום דלאחר מלאת הוא משום דהוא יום הבאת קרבנותיו כמו שכתב הרמב"ם בלשונו בריש הל' ד', והיינו דכיון דחייבתו תורה להביא ביום שלאחר מלאת והוא דין והלכה בנזיר שצריך להביא קרבנותיו דוקא באותו היום ומשום הכי באותו היום עדיין שם נזיר עליו ולפיכך שייך סתירה, שיום זה עוד מעצם הנזירות לענין זה גופא להבאת קרבנות, וכמו דכל ל' יום שם נזיר עליו מטעם חיוב המנין נזירות שעליו כן נמי ביום הבאת קרבנות דין נזיר עליו מטעם חיוב הבאת קרבנות. אבל ביום שלאחר מלאת אע"פ שעדיין לא הביא קרבנותיו ומוטלים עוד עליו להביאם מכל מקום אין כבר עליו חלות נזירות לגבי קרבנות, דרק חובת קרבנות עליו מטעם שהיה נזיר ולא הביא הקרבנות בזמנם נשאר חיובא דנזיר בעלמא עליו להביא קרבנות, וזה ביאור כדברי הרמב"ם שהרי שלמה הנזירות וכל שנטפל לה, שגם שם נזיר לענין קרבנות כבר פקע ממנו לאחר יום שהוא חייב להביא קרבנותיו עכ"ד.

מבואר כדברי הרמב"ם לפי דבריו דביום שלאחר מלאת הוא עוד מעצם קיום הנזירות ואם כן התגלחת ביום של אחר מלאת עוד גם כן מעצם קיום הנזירות שהרי אנו רואין דיש להם דין כמו בתוך הנזירות לענין סתירה, משא"כ לאחר כך אף שחייב לגלח אפילו אחר זמן מרובה כמבואר ברמב"ם פרק ח' הל' ו' מכל מקום אין זה מעצם קיום הנזירות ורק מצות תגלחת בעלמא, שלאחר שנגמר היום שלאחר מלאת שהוא זמן הבאת קרבנות נגמרו עצם הנזירות ונשאר רק חיובו מצות בעלמא לענין תגלחת וקרבנות.

ולפי זה נראה לי לענין הלאו דכל יחל דיש גם בניזירות והוא איסורי נדרים, זה רק ביום שעוד שלמו הנזירות והוא כיום אחר מלאת שהוא זמן הבאת קרבנות שזה מעצם דין נזירות, אבל ביום שלאחריו שנשלמה הנזירות וכל הנטפל לה, ונשאר רק מצות בעלמא לענין הבאת קרבנות ותגלחת אבל עצם קיום הנזירות כבר נפקע, אין כבר לאו דכל יחל וכל היוצא מפיו יעשה כי הנזירות מטעם קבלתו נשלמו ונשאר רק מצוות בעלמא לענין תגלחת.

ולפי זה מוסבר הרמב"ם שהעיר עליו האור שמח דאם הביא קרבנותיו ולא גילח ראשו אין התגלחת מעכבת אלא שותה ומטמא לערב, למה מטמא לערב הרי תגלחת לא מעכבת, והביא דברי הגמ' דף י"ד הכל מודים אם קידש שיער בדם אין לו תקנה, עיין מה שהבאתי לעיל, והנה הגמ' גררים ד' אמרינן: רב אחא בר איקא אמר עובר בל תאחר תגלחתו אפילו למ"ד תגלחת לא מעכבת, מצות גילוח מיהא לא מקיים. אם כן אם יטמא את עצמו ביום שלאחר מלאת אחר הבאת קרבנות אף דתגלחת אינה מעכבת בכל זאת עוד תגלחת ביום דאחר מלאת מעצם קיום הנזירות כי היום הזה הוא יום הבאת קרבנות שהם מעצם הנזירות אם כן אם יטמא את עצמו באותו היום שלאחר מלאת יאחר מצות תגלחת ויעבר משום כל תאחר דתגלחת כמבואר בגמ' נזיר י"ד שהביא האור שמת: הכל מודים שאם קידש שיער בדם אין לו תקנה למצות גילוח, וברש"י דלא יקיים תגלחת בטהרה כמצותה לעולם שהרי אינו יכול לסתור ולמנות נזירות אחרת שהרי לאחר מלאה נטמא שאינה סותרת ואין לו תקנה לגלח בטהרה אלא מגלח בטומאה, אם כן לא יכול לקיים מצות גילוח כמצותה ועובר מטעם כל תאחר דתגלחת, ולפיכך אסור לו לטמא ביום הבאת קרבנותיו אפילו אחר הבאת קרבנותיו. אבל מה שכתב הרמב"ם שמתמא לערב הפירוש לפיו, כיון דבערב כבר עבר יום שלאחר מלאת והוא יום של הבאת קרבנות ונגמרו הנזירות וכל הנטפל להם כמבואר ברמב"ם ונשאר רק מצות תגלחת בעלמא אבל דיני נזירות כבר נפקע, ואין כבר איסור דכל יחל וכל היוצא מפיו יעשה הנאמר בניזירות רק מצוה בעלמא נשאר לענין לקיים מצות תגלחת, אבל אין כאן דין נזירות דזה כבר נשלמה, והיות שדין כל תאחר דנזירות ילפינן מהיקשא לנדרים כמבואר בגמ' נדרים דף ג' א"כ רק זמן שיש על הנזירות מדיני קבלת נזירות ועצם קיום הנזירות שייך לכל תאחר לא כן אתר יום של הבאת קרבנות שלא נשאר בניזירות שום דיני נזירות ואין כאן איסור דלא יחל וכל היוצא מפיו יעשה רק מצוה בעלמא של תגלחת, אין כבר איסור כל תאחר כי כל תאחר יש רק אם נמצא על הנזירות עצם קיום הנזירות ודיני נדרים שעל זה נתקש, ולא שנשאר רק מצוה בעלמא, ולפיכך בערב שפקע דיני הנזירות ואין כבר כל תאחר דתגלחת שזה רק מטעם מצוה בעלמא מותר לו לטמא את עצמו ודוק בכל זה כי זה חדש.

והנה מקור הרמב"ם שכתב דאם נטמא הנזיר בצרעת אינו קדש ובטל מאליו העשה, הוא ירושלמי נזיר פרק ח' הל' ט', עיין קרבן העדה לפני משה שם.

וזה לשון הירושלמי: שערו מהו איתפולגון ר' יוחנן ורשב"ל, ר' יוחנן אמר שערו אסור רשב"ל אמר שערו מותר, ר' זעירא בעי במצורע שנזר פליגין, או בנזיר שנצטרע פליגין, וכו' ר' ירמיה פשיטא ליה במצורע שנזר פליגין הא בנזיר שנצטרע דברי הכל אסור עכ"ל. ועיין בשירי קרבן מה שמגיה שם בדברי הירושלמי ועיין בפירוש פני משה.

ועיין באור שמח פרק י' מהל' נזירות הל' ב' מה שפסק הרמב"ם שער נזיר שנצטרע מותר בהנאה, דאזיל כזה לשיטתו בפרק ז' דביאר דמשו"ה תגלחת דמצורע דוחה ל"ת ועשה דנזיר לפי שאינם עולים ובטלה קדושתה וליכא עשה דקדוש יהיה גדל פרע, דהאי קדוש יהיה קאי על שער נזיר כמבואר בספרי פרשה נשא, וקידושין סוף פרק האיש מקדש. ומסיק ומיהו אפשר דכוונת הרמב"ם דוקא היכא שהוא מצורע מתחילת הנזירות אבל נזיר שכבר נתקדש ונאסר השער לא הותר כשנצטרע וכן משמע בירושלמי. והביא המחלוקת של הירושלמי מר' יוחנן ורשב"ל בנזיר שנצטרע אם שערו מותר, ורוצה לפרש דר"י ורשב"ל אזלי לשיטתייהו בבבלי נזיר י"ד: נטמא כימי צרעתו ר' יוחנן אומר סותר ור"ל אמר אינו סותר, דלר"י הסובר דנזיר שנצטרע שערו אסור לפיכך סובר נזיר מצורע שנטמא סותר כיון דיש לו קדושת שער, ור"ל הסובר דאינו סותר כיון דסבור בירושלמי דקדושת שער נפקע בנזיר מצורע ומותר בהנאה לפיכך סובר דנזיר מצורע שנטמא אינו סותר כיון שאין בין כה וכה קדושת שער מטעם שהוא מצורע.

אבל מסיק שבהרמב"ם אי אפשר לומר זה שהוא פוסק דאין בנזיר מצורע קדושת שער כרשב"ל ובכל זאת פוסק כר"י בבבלי דנזיר מצורע שנטמא סותר וצ"ע כזה.

והנה כשער נזיר שמגלח לאחר זמן אחר יום הכאת קרבנות שכתב הרמב"ם שכבר נשלמה הנזירות וכל שנטפל לה, הרי כל דין גילוח לפי זה הוא מטעם מצוה ולא מטעם עצם קיום הנזירות כמו שהסברנו לעיל מדברי הגרי"ז, אם השערות יהיו אסורות בהנאה, ביום שנפקע כבר דיני נזירות ורק מטעם מצוה מגלח אין כאן קדושת שער לכאורה.

והנה הספק שלנו הוא שהביא קרבנותיו כדין אלא שלא גילח אז כמצוותו והרי מצות גילוח מוטל עליו אפילו לזמן מרובה כמבואר ברמב"ם פרק ח' מנזירות הל' ו', אם כן השער שגדל מזריקת דם הקרבן עד זמן התגלחת כתוספת השער הוזה איזה דין יש להן אם יהיה כאן קדושת שער כיון שנשלמה הנזירות.

ובאמת שמעתי מהגרי"ז ז"ל על דאמרינן בגמ' תמורה ל"ד אהא דתנן שער נזיר יקבר ומשני כאו בניזיר טהור כאן בניזיר טמא, דנזיר טהור בשריפה היא דכתיב "ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים", ושער הרי דינו דשילוח תחת הדוד בניזיר טהור אינו דין שריפה בגוף השער ככל הנשרפין שמצותו בשריפה וזה דין מצות הנזירות דהרי הגמ' בניזיר מחלקת בין גילח במקדש לגילח במדינה בדף מ"ה שם, דאם גילח במדינה לא היה משלח תחת הדוד, והרמב"ם בסוף פסולי המוקדשין מנה שער נזיר טהור בין הנשרפין, משמע שיש דין שריפה בגופו כמו ערלה וכלאי הכרם, ומנין זה להרמב"ם הא שילוח תחת הדוד זה מדיני ותורת נזירות ולא מדין שריפה בגופו, והביא הגאון הנ"ל מדרש פרשה תצא וז"ל: מה בין מגלח במקדש למגלח במדינה שהמגלח במקדש משלח תחת הדוד והמגלח במדינה אינו משלח ומנין שהוא בשריפה אפילו גילח במדינה ת"ל על האש מכל מקום ע"כ.

הרי להדיא שהמגלח במדינה אינו משלח תחת הדוד ואפי"ה יש לו דין שריפה בגופו ככל הנשרפים וזה מקור להרמב"ם הנ"ל.

והנה הא דשער נזיר אוסר בהנאה כתב ברש"י תמורה דף כ"ח וע"ז ע"ד משום דבעי שילוח תחת הדוד, וכן הוא בירושלמי ע"ז פרק ה' הל' י"ב, ובקדושין ילפינן דאסור בהנאה קדש יהיה גדל פרע, גידולו קדוש, ולכאורה ראייה מהירושלמי ע"ז ורש"י דילפי משילוח תחת הדוד דשער אסור בהנאה דזה דרך מדיני נזירות ולא מדין שריפה בגופו, וצריכים לומר דסמכי גם כן על הלימוד של המדרש פרשה תצא דילפינן דאפילו מגלח במדינה יש דין שריפה מעל האש, וזה הדין שריפת גופו שיש חוץ מדיני נזיר כמבואר. וכן הוא ברש"י פסחים כ"ג דאמרינן בגמ' קדוש יהיה גדל פרע גידולו קדוש, כתב רש"י שם גידולו שער שלו אסור בהנאה וטעון שריפה ונתנו על האש אשר תחת זבח השלמים ע"כ. מוכח גם כן שיש דין שריפה חוץ מדין תורת נזיר אלא דין שריפה בגופו מונתנו על האש מכל מקום כמבואר במדרש, יש דין שריפה בגופו ככל הנשרפים ולפיכך אסור בהנאה מטעם דהוה מהנשרפין.

והנה בספרי פרשה נשא וז"ל: קדוש יהיה למה נאמר, שהוא אומר "וגלח הנזיר פתח אהל מועד" אין לי המגלח כמצוותו ששערו אסור ואוסר, גלחהו לסטים מגין תלמוד לאמר קדוש יהיה מכל מקום, ופירש התורה והמצוה באופן כזה: דלמה לן קרא קדוש יהיה דשער נזיר אסור בהנאה כדאיתא בפרק האיש מקדש, תיפוק ליה ממה שכתוב בתורה בפרשת נזיר וגלח הנזיר פתח אהל מועד ונתן על האש, מפורש בתורה דצריך לשורפו וממילא ידעינן דאסור בהנאה, כמו דנפקא בגמ' קידושין פרק האיש מקדש בסוף, וחולין קט"ו כלאי הכרם דאסור בהנאה מדכתיב "פן תוקדש" פן תוקד אש. ולזה מתרץ

הספרי דלא ירעינן אלא בגילת כמצותו שאז טעון שריפה ואסור בהנאה, ולכן בא לנו הפסוק "קדוש יהיה" לגלות דשער נזיר אסור בהנאה לא מחמת דין שריפה אלא מטעם דכתיב "קדש יהיה" וממילא גם בגילת שלא כמצותו ע"י לסטים הרי אסור בהנאה עי"ש בדבריו.

והנה רש"י בפסחים שהכאתי מרכיב שני דברים ביחד דין אסור בהנאה בשער נזיר מטעם קדש יהיה ומונתנו על האש.

והנה לפי הסוגיות שהבאתי מוכח שיש שני עניני איסורי הנאה בשער נזיר חדא מדין דקדש יהיה קדושת שער דאסור בהנאה, ועוד מדין שריפה הנאמר בהן ונתנו על האש אשר תחת זבח השלמים. והמדרש אומר דאפילו גילת במדינה בשריפה, מעל האש מכל מקום.

והמדרש מגלה לנו דהפירוש דדין שריפה תחת הדוד זה מטעם מצות שריפה גופו ולא מטעם דין נזירות, או שיכולים לומר, דבמגלח במקדש יש דין שריפה תחת הדוד מדיני נזירות וגם מקיים בזה דין שריפה בגופו מעל האש מכל מקום, דלא גרע שריפה תחת הדוד משריפה במדינה, ודין אסור בהנאה זה מדין שריפה בגופו בעל האש, ועוד דין איסור הנאה יש כאן מטעם קדש יהיה, קדושת שערות. כמבואר בקדושין.

ולפי זה בנזיר שהביא קרבנותיו וגילח שלא כמצותו אתר זמן מרובה על השער שגדל בין זריקת דם לגילוח, כיון שהנזירות כבר נגמרה ורק יש מצות גילוח, אין כאן קדושת שער מטעם דיני נזירות ואין כאן איסור הנאה מטעם קדושת שער, אלא מטעם דין שריפה הנאמר במדינה כמבואר בהמדרש שאפילו לא יכולים לקיים ונתן על האש אשר תחת הזבח השלמים, בכל זאת ילפינן מונתנו על האש מכל מקום, דיש דין שריפה בגופו כמו שביארנו לעיל, ואולי זה לא תלוי בעצם דיני נזירות אלא כמצות תגלחת של שער אף שעצם הנזירות כבר פקע וצ"ע בזה.

בדין שיעור בדם

הנה הרמב"ם פרק ה' מהל' מעשה הקרבנות הל' ט' כתב וז"ל: וצריך שיהיה שם דם כדי טבילה, לא שיספג אצבעו מדם עכ"ל. ועיין בכ"מ: ומ"ש וצריך שיהיה שם דם כדי טבילה לא שיספג אצבעו מדם, ברייתא בפרק כ"ש: וטבל ולא מספג, דם עד שיהיה בדם שיעור טבילה מעיקרא. ופירוש רש"י: מספג, מקנח בשולי כלי או בדפנותיו וכו' ושיעור טבילה מעיקרא משעת קבלה ראשונה למעוטי קבל פחות מכדי טבילה בכלי זה ופחות מכדי טבילה בכלי אחר ועירובן, והכי מפרש לה במנחות ובפרק דם חטאת ויליף